

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DE XAVIER MARCET:

COSAS QUE APRENDEMOS DESPUÉS,

Barcelona: Plataforma Editorial, 2010

Barcelona. IDEC, 12 d'abril de 2010

LES IDEES, ELS IDEALS I L'ESFORÇ

J.J. Moreso

Estic molt content de ser aquí presentant el llibre del Xavier i, per tant, estic molt agraït a ell i als responsables de l'editorial Plataforma que han tingut a bé convidar-me a aquest acte.

Encara que Xavier i jo (ell és més jove) varem coincidir al campus de la UAB, a Bellaterra, a començaments dels anys vuitanta i encara que tota la meva vida professional i part de la seva han estat molt vinculades a la universitat, jo no el vaig conèixer fins a aquesta etapa en la qual he tingut i tinc responsabilitats de govern com a rector de la Universitat Pompeu Fabra. Però, crec que molta de la sintonia que hi ha entre nosaltres té a veure amb un cert aire de família que ens dóna el fet de pertànyer a aquesta generació que està entre la generació protagonista de

la transició –dels que eren joves universitaris quan el maig del 68- i les generacions X, Y i Z –o com s’hagi de dir- que són ja generacions que varen estudiar amb Internet. Nosaltres som al mig: ja no mai varem creure que es realitzaria la justícia sobre la terra però encara preferim llegir els diaris impresos mentre ens prenem un cafè.

Quan jo el vaig conèixer tenia una més aviat minsa experiència de gestió i govern i m’assemblava més als neoplatònics del Renaixement als quals ell fa referència al seu llibre, que gaudien més concebant les idees que no pas duent-les a la pràctica i, de vegades, deixaven les seves obres inacabades: Marsili Ficino n’és un bon exemple. Els acadèmics, si a més a més són com jo filòsofs, estimen sobretot produir idees i amb elles fer noves idees amb les quals discutir interminablement a seminaris interminables amb les idees dels altres. I encara que freqüentment aquestes idees tenen efectes pràctics –sóc filòsof del dret i, a sovint, ens ocupem d’imaginar dissenys institucionals òptims per tal de resoldre els problemes que tenim plantejats- la seva realització pràctica sembla que ens importa un gra de sal.

La primera cosa que vull dir sobre el llibre de Xavier és que, a l’inrevés que alguns exemplars d’aquest gènere, és que està molt ben escrit. Té l’origen, com és obvi, en el seu blog, i per tant en un gènere fugaç, on la immediatesa és determinant; però això no fa que la premsa soscavi la seva prosa: la prosa és segura, precisa, neta i denota allò que els que el coneixem sabem que el Xavier té: articulació i elegància intel·lectual.

Hi ha tres coses en aquest llibre que crec tots hauríem de considerar eixos definidors de qualsevol institució, ciutat, societat que aspiri a millorar. Aquestes coses són: l'ambició per pensar en gran i dissenyar objectius pels quals mereixi la pena moure's, la cultura de l'esforç sense la qual res no es pot aconseguir i la cerca indefugible del talent, vingui d'on vingui. Aquest llibre, en la meva opinió, ens diu que ens cal una combinació adequada de talent, ambició i esforç i que, amb aquest còctel podem sortir de la crisi i podem tenir universitats més amunt en els rànquings, empreses que creen més riquesa, administracions que prestin millor els serveis als ciutadans.

Hi ha una de les propostes en aquesta línia que m'ha cridat l'atenció especialment i que la trobo una expressió molt clara dels dimonis que hem d'exorcitzar, em refereixo a la seva proposta de fer un pacte nacional contra la mediocritat. Això ens cal fer-ho amb urgència. La mediocritat és una amenaça constant, com fugir de la mediocritat és el que li cal a tota la nostra societat: a les administracions i a les empreses, als partits polítics i a les universitats, a tothom. La mediocritat és una mala manera d'entendre i de dur a terme l'ideal de la igualtat, la igualtat mereix la pena precisament perquè ens empenta cap a dalt, perquè ens dur a aspirar ser tots com els millors, l'ideal de la igualtat és l'ideal d'una aristocràcia per a tots. Això vol dir a la universitat, per exemple, que hem d'aspirar a atreure els millors estudiants de grau i de postgrau i els millors recercadors i professors de tot el món i, també, els millors gestors. Hem de dissenyar els nostres mecanismes per tal de facilitar aquest propòsit i no, com passa massa a sovint, de dificultar-lo. Com tantes vegades ens recorda Xavier, carregat de raó, talent crida talent. Crear moltes illes de

talent i connectar-les entre si, dissenyant les sinapsis adequades, seria un ideal més que raonable per als nostres dies.

Tots aquests són ideals que, en qualsevol cas, jo ja compartia quan era un professor i no tenia —o gairebé no tenia— experiència de govern. Què es el que fa que les idees fabricades amb talent i esforç vulguin ser realitzades, dutes a la pràctica? Què és el que fa que amb les idees vulguem fer-ne coses? Bé, Xavier ens mostra que una afortunada combinació de concebre els objectius com a reptes que ens interpel·len (ja que ell recorda al llibre l'onzena tesi marxiana sobre Feuerbach, ho faré també jo: ‘es tracta ara, ja no de comprendre com és la realitat, sinó de transformar-la’) i de compromís personal amb aquests objectius és la recepta adequada. Aquesta mescla de repte i compromís és, amb certesa, allò que alimenta la nostra vida quotidiana i que fa que aquells que tenim responsabilitats col·lectives no defallim.

Abans d’acabar, vull fer esment d’un dels textos del Xavier penjat al seu blog el 20 d’agost de l’any passat que es titula ‘Cuando no nos ven’ i que comença així: ‘Cuando no nos ven es cuando emerge la cultura. Cuando no nos ven y respetamos la naturaleza, cuando no nos ven y somos solidarios, cuando no nos ven y somos honestos. El respeto, a uno mismo y a los demás, se contrasta cuando no nos ven. Así en nuestra vida personal y en nuestra vida empresarial...’ Bé, aquestes paraules ens mostren l’alt lloc que Xavier guarda per al valor de la integritat. Això és el que acaba de dibuixar el relat que el talent necessita i al qual ell fa referència. Podríem dir que un relat amb talent però sense integritat és cec, però un relat amb integritat però sense talent és buit.

Ens cal un relat inspirat per aquests dos pols: el talent i la integritat. Pensem si no quant millorarien totes les nostres institucions si al seu si hi hagués més talent i més integritat, això vol dir si les persones que hi són al capdavant fossin en la mesura del possible: les que tenen més talent i les més íntegres.

Si ho fem així, aquestes persones també estaran en condicions òptimes de retre comptes davant de qui correspongui, seran en el millor dels sentis responsables per les seves decisions i per les seves accions. Un dels textos, el del 15 de febrer de 2009, duu per títol: ‘Ejercicio de responsabilidad a favor de la universidad pública’ i es refereix a una decisió que jo vaig haver de prendre i que hauria preferit no haver de prendre. La publicació del seu blog ara fa poc més d’un any va ser a la vegada un símptoma que havia fet el correcte i un mode excel·lent de fer sentir-me el suport dels amics. Perquè com no pot ser d’altra manera en una persona íntegra com ell, Xavier és un bon amic dels seus amics.

Gràcies Xavier i gràcies a tothom.